

SECTIO II.

Utrum malitia actus voluntatis proxime sit in ipso actu voluntatis.

1. *Prima opinio.* — Non inquiri, utrum sit proprie per identitatem, vel per propriam inhærentiam, sed quocumque modo sufficiat, ut actus ipse intelligatur, esse qui primo, et proxime denominatur ab hæc malitia formaliter. In qua re possunt esse duæ opiniones, quæ nihil non probantur. Prima est hanc malitiam solum esse in actu exteriori, ab eoque denominari interiore malum, quatenus causa ejus est, quam opinionem consequenter tenent de malitia omnes supra citati, qui simile docuerunt de bonitate et majori ratione, existimant hoc habere locum in malitia, quia de ratione boni est, ut per se tendat in honestum propter honestatem, quod solum videtur convenire actui interiori: de ratione autem mali non est, quod per se tendat in turpe propter turpitudinem: id enim neque possibile est, nedum necessarium: sufficit ergo, quod quocumque modo sit dissonum, et disconveniens rationi: hoc autem per se convenit actui exteriori, interiori autem non nisi quatenus est causa ejus: unde fit etiam, ut actus exteriores per se primo prohibeantur, ut homicidium; interiores autem scilicet voluntas occidendi solum ratione exterioris.

2. *Reprobatur dicta opinio.* — Hæc sententia est sine dubio contra D. Thomam 1, 2, tota quæst. 18 et 19, qui eodem modo loquitur de bonitate et malitia, et tribuit eam actibus interioribus: imo, quæst. 20, addit in actibus exterioribus non aliter esse malitiam, quam bonitatem, scilicet primordialiter, seu objective: formaliter vero esse in actibus internis, quod etiam optime docet, quæst. 2, de Malo, art. 3 et 3, contra Gentes, cap. 10. Et potest breviter ostendi facta partitione, quæ supra etiam tradita est de bonitate, nam actus interiores mali quidam versantur circa objecta, quæ non sunt humanæ actiones, sed res aliæ, ut odium Dei, invidia proximi, et de his constat malitiam eorum non posse esse in actibus externis, cum ad eos nullam dicant habitudinem, neque in solis objectis propter rationes ibi factas, quia objectum non est forma formaliter denominans interiorem actum, sed terminus habitudinis actus ad ipsum. Item quia objectum, ut supponitur actui, tantum per se est in apprehensione, et ut sic non denominat

hominem malum, imo neque habet malitiam realiter existentem eo modo, quo existere potest, sed hæc fit, quando voluntas tendit in illud objectum: tres igitur alii sunt actus mali, per quos tendit voluntas in exteriores actus, non tamen exequendo, neque efficaciter ad illos movendo, sed amando, desiderando, vel etiam eligendo ante realem executionem, et de his eadem fere est ratio, quæ de præcedentibus, quia respectu talium actuum interiorum, externi solum comparantur, ut objecta, et non ut effectus, unde ipsi interni statim ac sunt incipiunt esse mali, cum tamen exteriorum malitia in re ipsa non sit, donec executioni mandentur, sed in apprehensione tantum. Denique quia talis actus exterior, neque physice, neque moraliter est forma interioris ipsum formaliter informans, ac denominans. Dices. Actus malus, qui fuit, etiamsi jam non sit, est forma denominans hominem malum: ergo etiam actus exterior futurus antequam sit poterit esse forma denominans interiorem malum. Respondetur non esse similem rationem, nam actus peccati dum est, seu fit, denominat hominem actu peccantem, quia est forma ejus: postquam vero præterit, in tantum potest denominari hominem malum, in quantum sub aliqua consideratione morali perseverat: actus vero exterior futurus nullo modo est per se ipsum forma denominans actum interiorem, sed solum objectum, imo ad malitiam talis actus interioris impertinens est, quod actus exterior sit aliquando futurus, non enim habebit minorem malitiam, etiamsi nunquam sit futurus.

3. Alii denique actus sunt interiores, quibus voluntas actualiter utitur in movendis membris externis ad actus malos, et de his solis videtur posse loqui prædicta opinio: tamen revera est eadem ratio de illis, nam quidquid sit, an exteriores actus in se habeant suam malitiam, quod postea suo loco, disp. 10, videndum est: tamen negari non potest, quin etiam isti interiores habeant suam internam malitiam, a qua mali denominentur, quia etiam hi respiciunt actus interiores malos, ut objecta sua: ergo si hoc sufficit in reliquis ad interiorem malitiam, in his etiam sufficit. Probat consequentia, quia etiamsi addatur causalitas, hæc non impedit malitiam, sed si quid deberet efficere potius augeret, re tamen vera non mutat moraliter actum interiorem, nam si ille sit æqualis, erit æque malus, sive actus exterior sequatur, sive fingatur impediri a Deo saltem. Item talis actus voluntatis est per se

valde disconveniens homini, ut rationalis est, unde non est minus prohibitus, quam exterior. Item stante actu exteriori æquali, potest esse major malitia in interiori, propter majorem intensionem et conatum, tamen ad malitiam non refert, quod malus actus non tendat in objectum turpe, propter turpitudinem, quia saltem necesse est, ut tendat in illud, volendo aliquo modo ipsam turpitudinem, et hoc fit potius interiori actu, quam exteriori.

4. *Secunda opinio.* — Secunda opinio est, malitiam interioris actus esse intra ipsam voluntatem, inesse tamen immediate ipsi potentia, non vero in actu, quamvis in potentiam resultet per actum, et ideo denominet ipsum actum malum. Fundamentum esse potest. Primo, quia hæc malitia est potius ab activa voluntate, quam a receptiva, est enim voluntas mala, non quia recipit, sed quia male agit, nam in tantum fit mala, in quantum est libera, non est autem libera ad recipiendum, sed ad agendum. Unde cum prius natura efficiat, quam recipiat, recipit enim, quia agit, in illo priori, in quo intelligitur agens præter rationem, statim intelligitur mala priusquam recipiat actum: ergo illa est, quæ immediate intelligitur affici malitia, et non actus. Probat consequentia, tum quia actus, ut sic, non agit, sed fit potius, et ideo ipse ut sic, non habet unde sit malus, tum etiam, quia si voluntas prius natura intelligitur mala, quam affecta actu, non potest per actum formaliter recipere malitiam, et ideo non dicitur voluntas mala, quia malum agit, quia quidquid fit, hoc ipso quod fit bonum est, sed quia male agit, quod sancti dicunt voluntatem fieri malam non agendo, sed deficiente: ille ergo defectus est immediate in voluntate: potest autem hoc explicari in hypothesi, si voluntas per se ipsam sine actu elicitio medio libere moveret membra exteriora ad actum malum, non esset minus mala, quam modo est, et tunc malitia non maneret in actione exteriori, sed in ipsa voluntate maneret: ergo idem est modo dicendum de voluntate comparata ad suum actum elicitum, quem immediate per se ipsam facit.

5. Secundo potest aliter fundari hæc sententia, quia hæc malitia consistit in deformitate ad legem, seu rectam rationem, seu naturam rationalem, ut sic: hæc autem deformitas proprie, et per se convenit voluntati, cui erat debita contraria conformitas, nam actui, ut sic non debetur, sed sola habitudo ad objectum suum; ergo non in actu, sed immediate in voluntate est: ergo malitia quamvis resultet ex

actu, non in ipso, sed in voluntate est immediate: eo modo, quo relatio paternitatis ex generatione resultat, non est tamen immediate in illa, sed in principio, vel potentia generandi, unde sicuti transacta generatione manet paternitas, ita transacto actu humano manet eadem malitia, seu deformitas in voluntate.

6. *Rejicitur prædicta opinio et vera statuitur.* — Hæc vero opinio etiam repugnat D. Thomæ 1, 2, quæstionibus 18 et 19, ubi eodem modo loquitur de bonitate et de malitia, et art. 1, ipsius quæstionis 18, ex professo probat actum esse malum, non quia oritur ex malitia, vel quia ex illo resultat in voluntate, sed quia ipsemet caret plenitudine essendi, et articulo primo et secundo, quæst. decima nona, probat actum sumere malitiam ex objecto, et quæst. septuagesima secunda, articulo primo ad secundum, dicit peccatum esse actum debito ordine privatum, et eadem fere est theologorum omnium sententia, ut in sequentibus videbimus, imo omnes homines ita sentiunt, et Scriptura ita loquitur hominem peccare non tantum male agendo, sed etiam efficiendo actus ipsos in se malos. Ratio vero ostensiva esse potest, quia voluntas fit mala volendo malum: ergo actus ille quo vult malum, est etiam ipse malus: ergo malitia ejus est in ipso, quatenus in ipso est aliquo modo tendentia in id, quod est malum, sicut actus est bonus, quia est tendentia in bonum. Unde etiam hic urget illa ratio, quia alias etiam volita esset malitia cum sit contraria, seu privative opposita: hæc autem versantur circa idem. Item sicut interior actus proxime est capax bonitatis, ita et malitiæ. Tandem eadem est proportio actuum, et habituum: sed habitus non sunt vitiosi vitio immediate existente in voluntate, sed in se ipsis habent defectum, ratione cujus constituunt voluntatem habitualiter vitiosam; ergo multo magis, etc.

7. *Impugnatur deinde secunda opinio juxta unum ejus sensum.* — Sed specialiter ostendo falsitatem hujus sententiæ, distinguendo duos modos extreme oppositos, quibus affirmari potest, quique in fundamento ejus insinuantur. Unus est, quod malitia ordine naturæ antecedit actum in ipsa potentia, alter est, quod ordine naturæ sequatur, et resultet ex actu. Tertius enim, scilicet quod sit omnino simul, et comitetur actum, excogitari non potest, nisi dicendo malitiam esse in ipso actu, quod intendimus: nam si esset simul cum illo, et non esset in illo, neque ex illo, neque esset causa

illius, sane omnino per accidens comitaretur illum, unde non denominaret illum: sicut dici solet de actu, qui omnino concomitanter se habet ad omissionem, vel de actu bono, qui simul habet actum malum solum concomitanter: prior ergo modus qui in primo argumento indicatur, est plane falsus, nam voluntas dupliciter potest intelligi prior natura suo actu. Primo ut antecedit non solum actum in facto esse, sed etiam in fieri, id est, actionem et inflexum suum, et ut sic, solum intelligitur existere in actu primo: ergo ut sic nondum habet malitiam. Probatur consequentia, quia nondum intelligitur exercere libertatem suam, sed adhuc esse indifferens ad bonum et malum. Secundo concipi potest, ut prior natura suo actu in quantum ordine naturæ actio antecedit terminum, et sic, etiamsi demus in illo priori jam esse malitiam in voluntate, non esset in illa immediate, sed in actione ipsa per quam fit mala, quia illa est defectuosa, et tendit ad terminum, et objectum inordinatum: et præterea falsum est in illo priori voluntatem jam esse malam, seu fieri malam, quia voluntas non fit mala nisi volendo: non vult autem formaliter nisi per actum, qui est terminus actionis suæ, ut suppono ex dictis: per actionem autem dicitur volens in fieri solum.

8. *Impugnatio altera ejusdem sensus.*—Item quoad hoc eadem est ratio de bonitate, quæ de malitia: nam etiam voluntas fit bona efficiendo actum bonum: quæ tamen bonitas est in fieri in actione, et in facto esse in actu: absolute tamen voluntas constituitur bona per actum, quia per illum fit absolute volens quod honestum est. Atque ex hoc exemplo bonitatis constat esse sophismata omnia ea quæ in primo argumento, numero quinto, adducuntur, nam etiam homo fit bonus per actionem liberam, quamvis actus liber non possit consistere in sola actione, loquendo de prima actione libera per immediatam emanationem a potentia libera, et utrumque sumi potest ex Concilio Tridentino, sessione 6, canone 4, et can. 11, estque per se evidens, quia non potest talis actio esse libera, nisi sit vitalis, et immediate ab appetitu vitali: non potest autem esse hujusmodi, nisi sit immanens in ipso: est ergo de ratione ejus, ut informet suum principium: donec ergo utrumque intelligatur habere, non potest intelligi voluntaria, ne dum libera, imo si aliquid esset separabile ab ipsa quatenus voluntaria est, magis esset affectio, quam receptio: ergo impossibile est intelligere voluntatem fieri malam per actionem, vel actum

prius natura, quam recipiat illam servata proportionem. Unde impertinens est illa hypothesis, in fine, num. quinto, *si voluntas efficeret actum externum liberum sine actu elicito medio*, etc., tunc enim per se ipsam fieret volens, non per actum externum, et ita etiam per se ipsam fieret mala, non ut potentia est, sed ut intelligeretur libere terminata ad objectum, sub qua ratione ipsa tunc esset suus actus, sicut nunc philosophamur de voluntate divina: semper ergo, formaliter loquendo, hoc verum est, quod per illud intelligitur voluntas fieri mala, per quod intelligitur actu volens malum.

9. *Impugnatur quoque alter sensus ejusdem secundæ opinionis positus in numero octavo.*—Atque hinc facile impugnatur alter modus extreme oppositus, nam eo ipso quod voluntas intelligitur volens tale objectum, intelligitur jam prava antequam aliquid ex illa intelligatur resultans, et contra hoc procedit optime illa ratio, quod quidquid postea resultat, est omnino per accidens, et præter libertatem, seu post perfectum jam, et consummatum actum liberum, propter quod sæpe in superioribus dixi has relationes convenientiæ, vel disconvenientiæ proprie sumptas, ut sunt relationes resultantis, esse impertinentes, quia vel nullæ sunt, vel supponunt actiones bonas, vel malas, ut inde resultent. Præterea nihil potest resultare in voluntate ex actu malo, quod rationem malitiæ habere possit nisi sit in ipso actu: nam vel est aliquid positivum, et hoc non, quia, ut suppono, malitia actus, non est habitus vitiosus, qui generari potest, nam licet non generetur per possibile, vel impossibile, actus manebit malus, et illo manente, potest tota malitia actus deleri: aliud autem positivum nec cogitari potest: privatio autem etiam esse non potest, quia nulla est forma positiva in voluntate, qua privetur ratione actus mali: quod autem quidam dicunt privari conformitate ad legem, ostendam inferius non fieri per aliud, quam per ipsummet actum malum formaliter. Quare, etc.

10. *Conclusio auctoris in hac sectione.*—Dicendum est ergo actum voluntatis interiorem fieri, et denominari malum ab aliquo defectu, qui in ipso est, et ab ipso formaliter voluntatem denominari malam, quod satis probatum est ex dictis contra alias opiniones, quarum fundamenta soluta sunt: tota vero hujus rei difficultas consistit in explicando illo defectu, qui est in actu, ratione cujus est malus quod sequentibus sectionibus agendum est.

SECTIO III.

Utrum malitia actus interioris sit aliquis modus realis positivus et physicus in ipso.

1. *Primum argumentum pro affirmante parte.*—*Secundum argumentum.*—*Tertium argumentum.*—*Quartum argumentum.*—Videtur ita esse primo, quia bonum et malum opponuntur contrarie, teste Aristotele 2, Ethicor., cap. 8, ubi de vitio et virtute loquitur, et disputat de propria contrarietate, ut a privativa positione distinguitur, ut patet ex capite de oppositis: quæ autem sic opponuntur, positiva sunt in utroque extremo, nam in eo distinguuntur a privative oppositis: ergo. Secundo in naturalibus ita contingit, ut non sola privatio, sed positiva forma, ut talis est, sit mala alicui subjecto, ut aquæ non solum est mala privatio frigoris, sed etiam ipsemet calor quatenus est forma repugnans naturæ ejus: et homini, ut sensitivus est, non solum est malum privatio delectationis, sed dolor ipse positivus, etc.; ergo similiter respectu rationalis naturæ, ut sic, non solum est mala privatio justitiæ, seu honestatis, sed etiam actus ipse positivus, quo tendit in objectum malum, nam illamet positiva tendentia, tam est contraria naturæ rationali, ut sic, quam est terræ contrarius motus sursum. Tertio hoc ipso quod intelligitur in voluntate forma, per quam fit formaliter voluntas difformis legi, intelligitur voluntas prave affecta, sed per actum positivum, ut talis est, physice fit formaliter voluntas difformis legi: ergo per illum actum, ut sic, constituitur mala: ergo ille actus est malum voluntatis. Minor probatur, nam lex dicit, verbi gratia, *Non concupisces*: ergo voluntas per actum quo concupiscit fit difformis legi. Confirmatur: nam illud propria ratio cujuscumque rei est, per quod intelligitur constitui in tali esse, quacumque alia ratione præcisa per intellectum privativa, vel positiva, sed hoc ipso, quod voluntas intelligitur habere actum proprium, quem lex prohibet, intelligitur malum morale in voluntate, etiamsi præscinditur omnis alia privatio: ergo ratio hujusmodi in illo positivo actu consistit. Ultimo est præcipua difficultas, quia nulla privatio fingi potest, in qua consistit hæc malitia, ut latius videbimus sequenti sectione.

2. Propter hæc argumenta aliqui theologi docent malitiam moralem actus interioris, præsertim quando est intrinsece malus, esse

differentiam quamdam, seu modum quemdam positivum et physicum ipsius actus. Hæc opinio solet tribui Scoto, in 2, distinct. 7 et 41, quæst. unica, et quodlibeto 18, articulo primo. Quibus locis videtur distinguere duplex malum positivum et privativum: sed revera non habet fundamentum in Scoto, in quo est cavenda duplex æquivocatio, nam priori loco agens de actibus indifferentibus dicit interdum carere omni honestate, non tamen simpliciter debita, aut necessaria ad bonos mores, et hos actus vocat *privative* malos: non quia revera mali sint, sed quia revera non sunt boni: malos autem *contrarie* appellat, quando carent bonitate, debita et necessaria, quod est proprie esse malum. Altera æquivocatio est, quod in dicto quodlibeto agens de circumstantiis, dicit interdum esse malas propter *contrarietatem*, interdum propter *privationem*, quod non est dicere malitiam ipsam esse aliquid positivum, vel privativum, sed conditionem objecti, ex qua malitia oritur, interdum esse positivam, interdum privativam. Insinuat autem hanc sententiam Almainus, tractatu 1, Moralium, c. 13 et 14, et tractatu 13, capite decimo octavo, quamvis non satis explicet.

3. Primus ergo, qui hanc sententiam ex professo docuit et declaravit, fuit Cajetanus 1, 2, quæst. 18, art. 5, qui distinguit duplex malum: aliud vocat vere et proprie, et simpliciter malum: aliud vero quod est genus, vel differentia entis moralis. Primum dicit consistere in privatione, et formaliter esse nihil. Secundum vero formaliter esse ens, et consistere indifferentia positiva actus visioni, per quam est contrarius actui bono, et utrumque malum conjungi cum actu voluntatis malo: nam et habet privationem boni honesti spectantis ad rectam rationem et habet differentiam positivam, qua tendit in illud: additque Cajetanus Deum non esse causam prioris malitiæ, bene tamen secundæ. Hanc doctrinam repetit latius, 1, 2, quæst. 71, art. sexto, et 72, art. primo, et tribuit eam D. Thomæ, afferens duo testimonia. Primum ex 1 parte, quæst. 48, art. 1, ad 2 et 3. Alterum ex 3, contra Gentes, cap. 49. Et potest hæc sententia juvari alia communi distinctione theologorum, quod in actu malo, et est malum conversivum, et malum aversionis: et priori dicunt respondere poenam sensus, quæ positiva est: posteriori vero poenam damni, quæ est privativa, quæ videtur desumpta ex Augustino, lib. 2, de libero Arbitrio, cap. 49, et lib. 3, capite primo, imo fundari potest in illo Jeremiæ 2: *Me de-*

reliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas veteres, etc. Sunt ergo in actu malo duo mala, quæ Cajetanus distinguit, unum privativum, quod *aversionis* nomine significatur: alterum positivum, quod significatur nomine *conversionis*, indicatque D. Thomas illa quæst. 72, art. 6, ad 2.

4. Hanc sententiam secuti sunt recentiores Thomistæ, quanquam non in omnibus eam approbent, nam revera, quod de Deo dicitur est intolerabile, nam illud malum positivum, quod Cajetanus ponit, vere et proprie est malum culpæ, imo ipse significat tanto magis hoc participare rationem mali, quanto magis est directe voluntarius actus positivus, quam quælibet negatio, vel privatio illum consequens: si ergo absolute concedit Deum esse auctorem hujus mali, absolute debet concedere Deum esse auctorem mali culpæ, quod quam falsum sit, per se satis constat, ut suo loco tractandum inferius agendo *de peccatis*. Unde nec consequenter loquitur Cajetanus vocans malum privativum, malum simpliciter, et negans de hoc positivo: quod tamen dicit vere esse malum morale, nam esse malum morale non diminuit rationem mali, sed potius auget: vel ergo illa differentia positiva est vera malitia, vel non: si non, ergo simpliciter non est malitia, quia esse tale, et esse vere tale, idem sunt: si autem est vera malitia, erit proprie, et simpliciter tale, quia esse morale non est conditio diminuens: si ergo Deus illius est auctor, sane est auctor mali simpliciter, et absolute, et, ut alia omittam, falso imponit D. Thomæ, contra expressa verba ejus in eisdem locis, quibus illum citat: nam prima parte dicit hoc quod est malum et bonum, specificare actus morales, tamen addit bonum per se, malum autem in quantum est remotio debiti finis; unde concludit malum, quod est differentia in moralibus non esse differentiam constitutivam ejus, nisi ratione boni, in quo fundatur malitia; in tertio autem contra Gentes expresse dicit malum, quod est differentia in moralibus, non esse aliquid, quod in se malum sit, sed bonum: hujusmodi tamen est malum in quantum privat ordine rationis, quod est hominis bonum, et supra malum morale est genus, et differentia, non eo quod est privatio boni rationis, ex quo dicitur malum, sed ex natura actionis vel habitus ordinati ad aliquem finem, et alia multa ibi dicit, quæ Ferrariensis advertit, ubi etiam congerit alia divi Thomæ loca, et alia in sequentibus ego afferam. Tandem illa expositio conversionis, vel

aversionis, nihil favet Cajetano: nam, ut omittam alias expositiones, quæ in materia *de peccatis* traduntur, per *conversionem* significatur malitia quam habet actus ex objecto proximo, vel circumstantiis: nomine vero *aversionis*, malitia, quam habet in ordine ad Deum, et ultimum finem, de quibus an re ipsa, an ratio e distinguatur, non est disputandum hoc loco, satis sit utrumque esse malitiam moralem, et de utraque disputari posse: an consistat in positivo, vel in privativo, nam malitia conversionis (in altera enim nulla est difficultas) non ideo sic appellatur, quia positiva sit, sed quia comitatur conversionem voluntatis ad objectum suum, et hoc modo ait D. Thomas in conversione esse aversionem a regula rationis: lege illum, citata quæst. 71, art. 6, ad 5, et 72, art. 7.

5. *Prima assertio*. — Ut ergo quæstionem expediamus, advertendum est, sicut in superioribus distinximus, dupliciter rem aliquam posse dici bonam, scilicet vel absolute et in se: vel respective, seu alteri, ita etiam distingui posse malum: potest enim res dici mala, vel quia in se est, seu quia in se habet malitiam, vel quia alteri est mala tanquam prava affectio, seu disconveniens illi. Dicendum primo: actus voluntatis non est in se, et absolute malus respectu suæ physicae, et positivæ entitatis præcisæ sumptæ. Hæc conclusio sumitur ex divo Thoma, 1, 2, q. 18, a. 1, qui probatactum esse malum non ratione sui, sed quia caret plenitudine essentiali, et aliis locis infra citandis: et est communis doctorum, in 2, d. 34, 35 et 40, Capreolus, d. 37, q. 1, a. 3, et Driedinus, 1, de gratia, et libero Arbitrio, tractatu 4, c. 1; actus (inquit) voluntatis non est malus, quia, secundum se malus sit, sed quia malus est rationali menti: et fortasse in hoc sensu dixit Gregorius, in 2, d. 34, malum morale non esse aliquid incomplexum significabile, quia non est actus ipse secundum se, sed est actum fieri cum tali cognitione, libertate, etc. Quæ sententia a Cajetano et aliis rejicitur, 1, 2, q. 71, articulo sexto. Et merito, nam quod ad vocem attinet, quidquid hoc malum sit, potest simplici voce significari, vel in genere, ut nomine *vitii*, vel *peccati*: vel in specie, ut nomine *fornicationis*, *furti*, etc. Et quod attinet ad rem, vel conceptum, etiam hoc malum est aliquid unum, sive illud sit compositum, sive simplex, quod uno conceptu potest concipi et significari.

6. In hoc tamen verum habet hæc sententia, quod actus absolute, et secundum se sum-

ptus, non potest dici *malus* ratione solius physicae entitatis, quod possumus confirmare ex communi sententia omnium Patrum, qui non solum de actu voluntatis, sed in universum de omni re et natura, ita sentiunt, quorum paucas sententias notabo, quia sunt fundamenta hujus materiae. Primus et præcipuus auctor est Dionysius, cap. 4, de divinis Nominibus, inquit: *Essentia, omnis actio, omnis habitus, et uno nomine, quidquid est, ex pulchro, et bono est, et quatenus tale bonum est: unde concludit, malum non esse aliquid eorum, quæ sunt, quod probat, tum quia boni est in lucem proferre et conservare, mali interimere et perdere, tum etiam quia alias sibi aliquid malum esset, tum denique, quia nihil intendens ad malum operatur, et inferius: nullam essentiam esse malam, quatenus essentia est, et natura, et quatenus illi non deest naturalis constitutio, et convenientiæ, aptæque compositionis ratio, et inferius dicit dæmones non esse malos quatenus inest eis motus quidam appetitus, sed quatenus in naturali actione imbecilles sunt, seu quia privantur bonis, quæ ipsis accommodata sunt, et alia similia multa ibi habet. Augustinus in omnibus imitatur Dionysium, libro undecimo de Civitate, capite nono: *Mali nulla natura est, sed amissio boni, mali nomen accepit, et loquitur de malo culpæ: idem in Enchiridio, capite undecimo, inter alia: Res in quantum naturæ sunt, malæ esse non possunt; et capite vigesimo quarto, dicit peccatum esse primum creaturæ rationalis malum, id est, prima privatio boni, et libro 3, Confess., cap. 7, et libr. 7, cap. 5, usque ad 16, et lib. 1, contra Adversarios legis, et Prophet., cap. 5, et de vera Religione, cap. 40, et lib. 2, de moribus Manich., et libro de Natura boni, et 2, de lib. Arb., cap. ult., ubi in specie disputat de peccati malitia, quam dicit, ut sic *ex nihil esse, et non a Deo*, quo modo exponit tractatu 1, in Joan., illud: *Sine ipso factum est nihil*, id est, peccatum, quod nihil est, quia (inquit) *idolum nihil est in mundo*, ad Corinth. 8, unde lib. 83 Quæstionum, quæst. 7, dicit *nomen mali sumptum esse ex privatione speciei*, idem late 11, de Civitate, in principio, hos Patres secutus est Anselmus, libro de Concord. præsci., et liberi Arbitrii, cap. 1, in fine, et 1, de conceptione Virginis, cap. 27, latius, et ex professo libro de Casu diaboli, cap. 7, ubi distincte agit de essentia substantiæ, accidentis et motus, vel conversionis voluntatis: et in omnibus ait malum consistere in absentia boni, ubi debet, et expedit esse bonum: et hæc sunt præcipua loca hujus**

materiae, et ad hæc fere accedit Fulgentius, libro de Fide ad Petrum, c. 25, alii vero Patres directe loquuntur contra Manichæum ponentem quamdam primam naturam per se malam et increatam: obiter vero favent huic sententiæ, ut videre licet in Leone papa, ep. 93, cap. 6, Hieronymo, Matth. 27, et Isa. 18, et Amos 3, Gregorio 36, Moralium, c. 24, alias 32, et super 1, Regum., lib. 1, cap. 14, circa principium: *Res quidem (inquit) aliquid esse habet, peccatum vero nullum: peccator ergo peccando ad nihilum tendit*. Bernardus etiam, homil. 6, adventus, Justinus, q. 46 et 73, dicit malum non esse nisi *perversionem, vel eersionem boni*. Epiphanius, hæresi 24 et 66, Nysseus, oratione Catechum, cap. 5, 6 et 7, et homil. 2, in Cant., Basilius, hom. 9: *Quod Deus non est auctor malorum*, inter alia; *mali essentiam statuere non possumus, nam malum boni privatio est: et in Constit. monast., c. 3: Vitium nihil aliud est, quam desertio virtutis: idem Chrysostomus, hom. 2, in Acta, circa finem, et oratione 38, Damacenus 2, de Fide, cap. 4: *Nihil aliud quippiam est malum, quam boni privatio, sicut tenebræ luminis*, et agit de malo culpæ, idemque repetit, lib. 4, cap. 2.*

7. Ratione vero probatur conclusio, quia actus voluntatis quatenus in se absolute consideratus, vel intelligitur habere totum id, quod sibi debetur ratione suæ speciei in genere entis, atque id solum: vel intelligitur carere aliquo sibi debito, vel habere aliquid ultra id quod sibi debetur: si primum, ut sic, non potest intelligi, quod sit malus absolute, quia hoc ipso, quod habet aliquid esse, secundum illud habet aliquam perfectionem, neque enim intelligi potest esse reale sine perfectione aliqua, nam hoc saltem modo bonum cum ente convertitur: sed nulla res est in se mala, propter quod præcisè habeat perfectionem sibi debitam imo in hoc maxime consistit uniuscujusque rei bonitas: ergo ex illo titulo præcisè non potest actus voluntatis, neque alia res dici in se mala. Rursus non est necesse, ut actui voluntatis addatur aliqua res positiva distincta ab entitate sibi debita: imo licet hoc habeat locum in aliis rebus, non tamen in his actibus, qui non sunt subjecta, neque in se recipiunt alias entitates, sed sunt ultimi actus: ergo solum superest aliud caput, ut possit actus dici malus, ex carentia scilicet perfectionis debitæ, et hæc assertio magis ex inferiori constabit.

8. *Secunda assertio*. — Dicendum secundo. Actus voluntatis non est hoc modo moraliter malus ratione solius physicae entitatis, seu spe-